

РЕЦЕНЗІЯ

д.е.н., професора, професора кафедри менеджменту та адміністрування
Національного університету «Чернігівська політехніка»

Косач Ірини Анатоліївни

на дисертаційну роботу

Пінчука Віталія Івановича

на тему:

**«Механізми державного управління запобіганням корупції в органах
влади в контексті економічної безпеки»,**

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження

Запобігання та протидія корупції є однією із важливих проблем вітчизняного державотворення на сучасному етапі, зважаючи на активний курс України до Європейського співтовариства та в контексті взятих зобов'язань перед Радою Європи. У процесі розвитку антикорупційної політики України з'являється все більше механізмів запобігання, виявлення та подолання корупції. Удосконалюється нормативно-правова база, розширюється коло залучених до антикорупційних заходів, відбувається реформування системи протидії корупції. Сучасний стан державного управління у сфері запобігання корупції характеризується підвищенням рівня прозорості та доступності інформації про діяльність, доходи та фінансові зобов'язання державних службовців, встановленням та уточненням вимог до декларування доходів, розширенням компетенцій державних контролюючих органів. У дисертації Пінчука В.І. досліджено питання корупції в діяльності посадових осіб та акцентовано увагу на тому, що ознаки корупції часто пов'язані з діяльністю осіб, наділених владою та правом розпоряджатися ресурсами та приймати рішення щодо подальшого використання цих ресурсів, що має безпосередній вплив саме на питання економічної безпеки країни. Оскільки зменшення рівня корупції до безпечного в Україні можливе лише за умови розробки та впровадження ефективних політичних, правових та організаційних механізмів подолання корупції, тематика дисертаційної роботи Пінчука В.І є актуальною та важливою в умовах сьогодення.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами

Дисертація Пінчука В.І. виконувалась згідно з тематичним планом науково-дослідних робіт Національного університету «Чернігівська політехніка» за темами «Публічна політика сталого розвитку реального сектору економіки України в умовах євроінтеграції» (номер державної реєстрації 0120U104297) та «Механізми державного управління регіональним розвитком в умовах переформатування владних відносин» (номер державної реєстрації 0120U105292), під час виконання яких автором

здійснена оцінка механізмів державного управління запобіганню корупції в органах влади в контексті економічної безпеки.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Ознайомлення зі змістом дисертації дає підстави зробити висновок, що сформовані автором наукові положення, висновки і рекомендації є достовірними та обґрунтованими. Дисертаційна робота логічно побудована, її автор системно підійшов до постановки проблеми, формулювання задач, обравши вірні методи та прийоми дослідження. Дослідження базуються на загальнонаукових та спеціальних методах (системний, історико-ретроспективний, компаративний, структурно-функціональний, аналізу і синтезу, узагальнення та систематизації, індукції та дедукції, єдності цілого й частини, проблемного аналізу).

Достовірність наукових результатів та обґрунтованість наведених дисертантом висновків зумовлена правильно сформованими методологічними положеннями дослідження, які ґрунтуються на використанні таких методів: історичний метод дозволяє дослідити особливості наукового підходу до оцінки феномену корупції як соціального явища; порівняльний метод визначає суперечності, які виникають у сучасній теорії державного управління щодо оцінки результативності та ефективності вітчизняних механізмів запобігання та протидії корупції; групування – для виокремлення, систематизації механізмів державного управління запобіганню корупції; монографічний та метод узагальнень – для виявлення особливостей становлення механізмів державного управління запобіганню корупції; соціологічного аналізу – для визначення часткових показників оцінювання рівня корупції; графічний – для візуалізації результатів аналізу, відображення просторової структури досліджуваних явищ та процесів; статистичний та метод аналітичного моделювання – для діагностування та формування прогнозних оцінок розвитку індексу сприйняття корупції та його вплив на показники економічної безпеки; експериментальний та метод узагальнень – для обґрунтування концептуальних положень та практичних рекомендацій реалізації комплексного механізму запобіганню корупції в органах публічної влади в контексті економічної безпеки.

Аргументованість наукових положень дисертаційної роботи базується на використанні у процесі дослідження статистичної та фактологічної інформації, що ґрунтується на даних української та міжнародної статистики, нормативно-правових документах державних та місцевих органів влади, наукових публікаціях вітчизняних та зарубіжних вчених, результатах досліджень автора.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, також підтверджується публікацією основних результатів дослідження у наукових фахових виданнях, оприлюдненням їх на міжнародних науково-практичних

конференціях. Зміст опублікованих праць відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України.

Структура і зміст дисертаційної роботи.

Відповідність дисертаційної роботи встановленим вимогам

Дисертаційна робота Пінчука В.І. складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Логічна структура побудови змісту дисертаційної роботи засвідчує високий професійний рівень дисертанта. Наукове дослідження оформлене відповідно встановлених вимог та містить усі необхідні структурні компоненти.

Автором чітко визначено мету, зміст розроблених завдань структурно й логічно узгоджений, а їх перелік є достатнім для розкриття обраної теми дослідження. У дисертації розглянуто теоретико-методичні основи та практичні рекомендації щодо удосконалення механізмів державного управління запобіганню корупції в органах публічної влади в контексті економічної безпеки.

Перший розділ дисертації присвячений дослідженню теоретичних основ механізмів державного управління запобіганню корупції в контексті економічної безпеки. Зокрема, в рамках цього розділу автором було досліджено наукові концепції феномену корупції як соціального явища в контексті забезпечення економічної безпеки, розглянуто еволюцію зміни розуміння змісту поняття «корупція», «механізми державного управління» та надане авторське визначення поняття «механізми державного управління запобіганню корупції публічної влади» (с. 47).

В другому розділі дисертант оцінку ефективності формування механізмів державного управління запобіганню корупції в органах влади в контексті економічної безпеки. Зокрема, було досліджено нормативно-правове забезпечення та суб'єкти реалізації антикорупційної політики в Україні (с. 76-85), а також систематизовано нормативно-правового забезпечення механізму державного управління запобіганню корупції (табл. 2.1). Для більш ґрунтовної оцінки автором проаналізовано динаміку корупційних порушень у 2016-2021рр. (с.93-94). У межах цього розділу автором проведена автором оцінка причин виникнення корупційних ризиків у сфері публічного управління та їх вплив на економічну безпеку (с. 99-102).

У третьому розділі дисертації автором досліджено зарубіжний досвід реалізації антикорупційної політики та перспективи його застосування в Україні та сформовано проблематику різноманітних ланок державно-управлінських механізмів запобігання корупції в Європейському Союзі (с.143). В межах розділу автором сформовано ключові пріоритети антикорупційної політики в Україні (с.161-165). За результатами дослідження дисертантом систематизовано концептуальні відмінності державно-управлінських механізмів запобігання корупції в Україні та країнах-членах Європейського Союз (с. 166-168).

Дисертаційна робота є логічною, послідовною та завершеною працею, що виконана автором самостійно. Матеріал викладено послідовно і відповідно до завдань та структури дисертації.

Наукова новизна одержаних результатів

Дисертаційна робота, виконана Пінчуком В.І., є завершеним науковим дослідженням, в якому здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано нове вирішення наукової проблеми щодо розробки й обґрунтування теоретичних засад державного управління запобіганню корупції в органах влади в контексті економічної безпеки.

Серед наукових здобутків Пінчука В.І. на особливу увагу заслуговують такі:

удосконалено:

– концептуальну модель, яка побудована на основі ключових принципів теорії систем – ієрархічності та причинно-наслідкових обмежень - шляхом етапності досліджень та науково-обґрунтованого застосування механізмів державного управління з метою прийняття ефективних організаційно-управлінських рішень щодо розв'язання проблеми запобігання корупції в органах влади в контексті економічної безпеки;

– класифікацію механізмів запобігання корупції в органах державної влади, що базується на економічних, соціальних, організаційних та нормативно-правових принципах, яка, на відміну від існуючих класифікацій, дозволила за допомогою системного підходу сформуванню систему взаємозв'язаних пріоритетів і заходів боротьби з корупцією на основі задіяння політичних, організаційних, економічних, ідеологічних і правових компонент;

– специфічні характеристики функціонування нормативно-правового механізму в частині ідентифікації особливостей реалізації функцій органів влади та їх взаємовідносин з громадськістю, в тому числі щодо: формування стійкої антикорупційної громадської позиції, підвищення рівня правової свідомості та почуття патріотизму, руйнування схильності до корупційної моделі поведінки;

набуло подальшого розвитку:

– уточнення дефініції «механізм державного управління запобіганню корупції в органах влади», сутність якої була визначена як сукупність цілеспрямованих дій держави, які спрямовані на забезпечення конституційних прав і свобод кожного громадянина країни, укріплення демократичних та моральних цінностей суспільства, забезпечення ефективних взаємозв'язків в антикорупційній сфері між місцевими органами публічної влади, громадськими організаціями, силовими структурами та громадянами зокрема;

– концептуальні засади реалізації механізмів державного управління запобіганню корупції в органах влади, що дозволило виділити інституційно-інформаційний механізм, який забезпечує створення норм, правил та

інститутів, орієнтованих на регулювання взаємодії органів державної влади та громадянської владі в питаннях своєчасного та якісного надання інформації, необхідної для прийняття науково-обґрунтованих рішень та реалізації антикорупційної політики країни;

– узагальнення кращих зарубіжних практик щодо реалізації антикорупційної політики, яка дозволила виокремити пріоритетні напрямки для вітчизняних реалій, серед яких: пріоритетність забезпечення чесного і відповідального державного управління; цілковита незалежність судочинства, особливо щодо питань корупційних злочинів; встановлення суворого нагляду за дотриманням високих етичних стандартів для посадовців; забезпечення високого соціального захисту посадових осіб та ін.;

– практичні рекомендації реалізації комплексного механізму запобігання корупції в органах публічної влади в контексті економічної безпеки, імплементація технологій яких сприятиме отриманню позитивного ефекту в довгостроковій перспективі, зокрема, створенню прозоро функціонуючої системи прийняття управлінських рішень загальнодержавного та місцевого значень із високою стійкістю до проявів корупції для підвищення рівня надання громадянам державних послуг, збільшення ступеня суспільної довіри до влади.

Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення сформульованих в дисертації наукових положень, висновків і рекомендацій полягає в тому, що розроблені й обґрунтовані наукові напрацювання, представлені в дисертаційній роботі, закладають наукове підґрунтя практичного вирішення проблеми формування механізмів запобігання корупції в органах державної влади. Результати дослідження, висновки і рекомендації, що містяться у роботі, схвалені та використовуються у практичній діяльності Чернігівської обласної державної адміністрації, Головного управління Пенсійного фонду України в Чернігівській області, Чернігівської міської військової адміністрації, Гончарівської селищної ради. Основні теоретичні висновки й науково-практичні рекомендації автора впроваджено в освітній процес Національного університету «Чернігівська політехніка» МОН України, зокрема, під час розроблення методичного забезпечення та викладання навчальних дисциплін для підготовки здобувачів вищої освіти, а саме: «Громадянське суспільство та сучасна демократія», «Антикорупційна діяльність в Україні», «Інституціональні засади публічного управління та адміністрування», «Комунікативний менеджмент на державній службі».

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Основні результати дисертації висвітлено в 15 наукових працях, з них: одна стаття – у виданнях, що індексуються у наукометричній базі Web of Science, один розділ у колективній монографії, чотири статті – у наукових

фахових виданнях, три статті – у закордонних наукових виданнях, шість публікацій – у матеріалах наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій – 10,18 д. а., з яких автору належить 7,82 д. а.

Наукові публікації відповідають вимогам п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Дотримання норм академічної доброчесності

За результатами аналізу дисертаційної роботи та публікацій автора порушення академічної доброчесності не виявлено. Елементи фальсифікації чи фабрикації тексту в роботі відсутні. У дисертації наявні посилання на відповідні джерела, зазначені у списку використаних джерел, визначено особистий внесок автора в опублікованих у співавторстві працях.

Висновки та пропозиції, що викликають певні сумніви, зауваження на окремі суперечності та можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту дисертації

Незважаючи на високий науковий рівень дисертаційного дослідження, слід зазначити наступні зауваження та дискусійні положення:

1. У пп. 1.1 автору слід було б порівняти дефініції «запобігання корупції» та «протидія корупції», визначити їх схожі та відмінні риси, оскільки в дисертаційній роботі ці терміни перетинаються.

2. У пп. 1.3 дисертантом у процесі дослідження вдало використав системну методологію для визначення предмету роботи, проте доцільно було б обґрунтувати, чому саме використання такого підходу є необхідним у контексті даного дослідження (с.65-67).

3. На нашу думку, до зауважень доцільно віднести відсутність окремого параграфу, присвяченого методології дослідження механізмів державного управління запобіганню корупції в органах влади. Це дозволило б цілісно охарактеризувати закономірності, принципи, інституціональні чинники і методи, які запропоновано здобувачем та винесені у назву самої дисертації.

4. У пп. 2.1 дисертантом проаналізовано результатів дослідження стану корупції в Україні (с. 94). Проте, на наш погляд, варто було б при аналізі причин виникнення корупції, за допомогою соціологічних методів дослідження, визначити проблеми виникнення корупції з метою виявлення негативних тенденцій в сфері економічної безпеки та подальшою розробкою практичних рекомендації мінімізації впливу саме на економічну безпеку.

5. У другому розділі дисертації (с.96-111) автору було б доцільно надати більш ґрунтовний статистичний аналіз динаміки корупційних порушень за сферами діяльності, які формують систему економічної безпеки країни.

Проте в загальному підсумку зазначені зауваження є свідченням багатоаспектності обраної проблематики дослідження, не носять принциповий характер, а отже не впливають на загальну позитивну оцінку та не знижують наукову і практичну цінність дисертаційної роботи, які є обґрунтованими та достовірними.

Загальні висновки та оцінка дисертації

Дисертаційна робота на тему «Механізми державного управління запобіганню корупції в органах влади в контексті економічної безпеки» є самостійною та завершеною працею, має наукову новизну та практичне значення. Дисертантом вирішено актуальну наукову проблему, поставлені і розв'язані складні наукові завдання, отримані нові наукові результати.

Наукові положення, висновки й рекомендації, викладені у дисертації, є достовірними, доведеними до практичної реалізації, характеризуються достатньо високим рівнем обґрунтованості, що пояснюється репрезентативністю вихідної теоретичної та емпіричної інформації, використанням сучасної методології та інструментарію дослідження. Представлені в дисертації наукові положення, висновки, рекомендації і пропозиції в комплексі поглиблюють теоретичні засади та практичні аспекти прийняття ефективних рішень у сфері державного управління.

Дисертаційна робота Пінчука В.І. відповідає паспорту спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування.

За змістом, структурою, обсягом та оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022.

Зазначене дозволяє зробити висновок, що Пінчук Віталій Іванович, автор дисертаційної роботи на тему «Механізми державного управління запобіганню корупції в органах влади в контексті економічної безпеки», заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

Рецензент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту та адміністрування
Національного університету
«Чернігівська політехніка»
МОН України

I.A. Косач